

ARAŞTIRMA MAKALESİ/ORIGINAL ARTICLE

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Perceived Professional Preparedness of Senior Nursing Students' Questionnaire: A Study of Turkish Validity and Reliability

 Fahriye Sağdıç¹, Öznur Başdaş², Ferhan Elmalı³

¹ Hemşire, Gemerek Devlet Hastanesi, Sivas, Türkiye

² Doç.Dr., Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye

³ Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Geliş: 16.02.2022, **Kabul:** 27.06.2024

Öz

Giriş: Öğrencilikten meslek hayatına geçiş süreci çok boyutlu değerlendirilmesi gereken, kaygı ve strese neden olan bir dönemdir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik ortama geçişte algıladıkları hazırlık durumlarını değerlendirmek ve ölçmek için özel olarak geliştirilmiş araçlar oldukça sınırlıdır.

Amaç: Araştırma "Perceived Professional Preparedness of Senior Nursing Students Questionnaire" ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirliliğinin incelenmesi amacıyla metodolojik desende yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini hemşirelik bölümü son sınıfta olan 251 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri tanıtıcı bilgi formu ve Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Ölçeğin dil geçerliği, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve iç tutarlılık analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin kapsam geçerlik oranının .66 ve üzerinde, kapsam geçerlik indeksinin ise .81 olduğu belirlenmiştir. Toplam ölçek cronbach's alfa değerinin .88 ve alt ölçek cronbach's alfa değerlerinin .60'dan, güvenirlilik katsayılarının ise .70'den büyük olduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları, elde edilen verilerin modelle uyum içinde olduğunu göstermiştir. Sınıf içi korelasyon katsayısının .88, madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30'dan büyük olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği Türk kültürüne uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ölçeğin son sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleki hazırlık algısının belirlenmesinde kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik, Güvenirlilik, Hemşirelik, Mesleki Hazırlık Algısı

Sorumlu Yazar: Öznur BAŞDAŞ, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kayseri, Türkiye. **Email:** obasd@erciyes.edu.tr

Nasıl Atıf Yapılmalı: Sağdıç F, Başdaş Ö, Elmalı F. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. Etkili Hemşirelik Dergisi. 2024;17(3): 401-412.

Journal of Nursing Effect published by Cetus Publishing.

Journal of Nursing Effect 2024 Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License

Abstract

Background: The transition from student to professional life is a period that should be evaluated multidimensionally, causing anxiety and stress. There are very limited tools specifically developed to evaluate and measure nursing students' perceived readiness for transition to the clinical setting.

Objectives: The research was conducted as a non-diagnostic correlational and cross-sectional methodological study in order to examine the Turkish validity and reliability of the "Perceived Professional Preparedness of Senior Nursing Students Questionnaire" scale.

Method: The sample of the study consisted of 251 students who were in the last year of nursing. The data were collected by using the questionnaire form and the Perceived Professional Preparedness of Senior Nursing Students Questionnaire. Language validity, content validity, construct validity and internal consistency analyzes of the scale were performed.

Results: It was determined that the Questionnaire content validity rate values were .66 and above, and the total content validity index value was .81. It was determined that the total scale cronbach's alpha value was .88, the subscale cronbach's alpha values were greater than .60, and the reliability coefficients were greater than .70. Confirmatory Factor Analysis results showed that data obtained were in harmony with the model. In the study, it was determined that the intraclass correlation coefficient of the scale was .88, and the item-total score correlation coefficients were greater than .30.

Conclusion: Scale is a valid and reliable measurement tool suitable for Turkish culture. It can be suggested that the scale be used to determine the perceived of professional preparedness of senior nursing students.

Keywords: Nursing, Perceived Professional Preparedness, Validity, Reliability

GİRİŞ

Hemşirelik; bireyin ve toplumun temel yapı taşını oluşturan ailenin hastalıktan korunması, sağlık durumunun geliştirilmesi ve hastalıkta ise iyiliğin sağlanması gibi sorumlulukları olan, sağlık alanında önemli iş gücüne sahip bir meslektir (Scully, 2015). Hemşireliğin profesyonelleşmesinde eğitim önemli bir yere sahiptir (Karagözoğlu, 2005). Hemşirelik eğitiminde hedef; öğrencileri gelecekteki profesyonel meslek yaşantılarına uygun şekilde hazırlayarak, sağlığın korunması ve geliştirmesinde önemli rol almalarını sağlamaktır (Taslak ve Işılay, 2015). Yılmaz ve Polatdemir (2020); hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin profesyonel davranışları uygulayabilme düzeylerinin yüksek olduğunu

tespit etmiş ve eğitim-öğretim sürecinin profesyonel davranışları kazandıracak şekilde yapılandırılmasının önemine dikkat çekmişlerdir (Yılmaz ve Polatdemir, 2020). Peksoy vd. (2020) ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada profesyonellik algısı yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerler algısının da yüksek olduğu, ayrıca öğrencilerin eğitim süreci ilerledikçe profesyonellik algularının da geliştiği belirtilmiştir (Peksoy vd., 2020). Literatürde öğrencilerin sınıf seviyeleri ile hemşirelikte profesyonel davranış düzeyleri arasında güçlü bir korelasyon olduğu gösterilmiştir (Çevik ve Khorshid, 2012; Elmalı, 2020; Tanaka vd., 2017).

Eğitim sürecinde öğrenciler mesleki dersler ile kendi hemşirelik tanımlarını geliştirmekle birlikte hemşirelik mesleğine yönelik algıları da

farklılaşmaktadır (İnce ve Khorshid, 2015; Öner, 2016). Bununla birlikte öğrencilikten meslek hayatına geçiş sürecinin öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik algılarını etkileyen hemşirelik eğitimindeki en önemli kısımlardan biri olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğrencilikten meslek hayatına geçiş süreci çok boyutlu değerlendirilmesi gereken bir dönemdir (Çınar vd., 2019).

Meslek hayatına geçişte öğrencilerin mesleki hazır oluşluk algıları, klinik yeterlilikleri ve destek gereksinimleri gibi birçok değişken göz önünde bulundurulmalıdır (Doody vd., 2012; Güner, 2015). Meslek hayatına geçiş sevindirici olduğu kadar bireysel sorumluluk almak kaygı ve strese neden olabilmektedir (Thrysoe vd., 2011; Zamanzadeh vd., 2015). Temel vd., (2020); hemşirelik öğrencilerinin üçte birinden daha azının aldıkları eğitimi yeterli görmediklerini ayrıca mesleki becerilere ilişkin kaygılarının olduğunu tespit etmişlerdir (Temel vd., 2020). Son sınıf hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; teorik bilgi, klinik uygulama ve otonomi açısından öğrencilerin kendilerini yeterli görmelerine rağmen hasta bakım sorumluluğu ve sağlık ekip üyeleri ile iletişim kurmakla ilgili kendilerine güvenmedikleri tespit edilmiştir (Heslop vd., 2001). Hemşirelik mesleğinin gerektirdiği sorumlulukları almaya hazır olmadan göreve başlayan hemşirelerin; mesleğe karşı ilgilerinin yetersiz olduğu ve hizmet verdiği bireylere karşı uygun olmayan davranışlar sergileyebildikleri görülmektedir (Zamanzadeh vd., 2015).

Ülkemizde ve dünyada son sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleğe hazır oluşlarıyla ilgili sınırlı sayıda çalışma mevcuttur (Çınar vd., 2019; Güner, 2015, Shahsavari vd., 2020; Usher vd., 2015). Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin hazırlık düzeylerini belirlemek için yapılan

bir çalışmada öğrencilerin yarıdan fazlasının işe başlama konusunda kendilerini çok hazır hissettikleri, teorik bilgilerine güvendikleri, ancak klinik becerilerine ilişkin endişelerinin olduğu belirtilmiştir (Güner, 2015). Çınar vd. (2019)'nın çalışmasında öğrencilerin yarıdan fazlasının, profesyonel bir hemşirede olması gereken teorik bilgi ve klinik becerileri gerçekleştirme olanağı bulduklarını; etik ilkelere uygun bir şekilde hastalarla ve sağlık ekip üyeleri ile çalışabileceklerini ve çalıştıkları ekip tarafından destekleneceklerine inandıklarını ifade etmişlerdir (Çınar vd., 2019). Usher et al. (2015)'nın Avusturalya'da yaptığı çalışmada son sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleğe geçiş için hazır olduğu bildirilmiştir (Usher vd., 2015).

Hemşirelikten meslek hayatına geçiş sürecinde yeni mezunların yetenekleri, sorumlulukları ve üstlenecekleri rolleriyle ilgili şüpheleri olabilmektedir. Bu nedenle hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleğe hazırlık algıları değerlendirilmeli ve öğrenciler eksik hissettikleri konularda desteklenmelidir (Shahsavari vd., 2020). Literatür incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinin klinik ortama hazır olma algılarını değerlendirmek ve ölçmek için özel olarak geliştirilmiş araçların eksikliği görülmektedir (Algozo vd., 2016; Cantlay vd., 2017).

Amaç

Bu araştırma, Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılarak literatüre kazandırılması amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma metodolojik olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, bir devlet üniversitesinde bulunan Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

son sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Fakültede eğitim öğretimin ilk üç yılı modüller entegre bir şekilde teorik, klinik, laboratuvar ve saha uygulaması ile birlikte verilmekte, son yılda ise öğrenciler intern modüllerini almaktadır. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde COVID-19 pandemi süreci nedeni ile fakültede 2020-2021 eğitim öğretim yılı hemşirelik lisans programında “Hibrit Eğitim Modeli” uygulanmıştır. Bu modelde derslerin teorik bilgi içeren kısımları çevrimiçi eş zamanlı ve çevrimdışı farklı zaman aralıklarında; uygulama kısmı ise her öğretim elemanına en fazla beş öğrenci düşecek şekilde küçük gruplara ayrılarak yüz yüze yürütülmeye devam edilmiştir.

Araştırmanın Evreni/Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinde bulunan bir fakültenin hemşirelik bölümünde 2020-2021 eğitim öğretim yılında öğrenim gören son sınıf öğrencileri (N = 401) oluşturmuştur. Ölçek uyarlama çalışmalarında örnekleme alınacak birey sayısı ölçek madde sayısının 5-10 katı olacak şekilde belirlenebilir (Esin, 2015). Bu doğrultuda araştırma örnekleme ölçekteki madde sayısının 10 katının ($10 \times 19 = 190$) alınması planlanmış ve veri kaybı olabileceği göz önüne alınarak hemşirelik son sınıf mezun durumdaki tüm öğrencilere elektronik anket gönderilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden, internlik modüllerini tamamlamış, hemşirelik son sınıf mezun durumundaki 251 son sınıf öğrencisi ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları-Geçerlik ve Güvenirlik Bilgileri

Araştırmanın verileri gerekli izinler alındıktan sonra Tanıtıcı Özellikler Formu ve Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği elektronik anket yöntemiyle toplanmış, gönüllülük olur sekmesi zorunlu kılınmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu

Form, öğrencilerin yaş, cinsiyet, gelir durumu ve aile tipi değişkenlerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği

Shahsavari vd. (2020) tarafından geliştirilen Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin klinik ortama hazır olma algılarını değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek beşli likert tipte, 19 madde ve dört alt boyuttan (klinik yeterlilik, kanıta dayalı uygulama, çerçeve odaklı performans ve hasta merkezli bakım) oluşmaktadır. Ölçeğin ham puanları, doğrusal bir dönüşüm denklemi kullanılarak 0-100 aralığındaki puanlara dönüştürülerek değerlendirilmektedir. %25'in altındaki puanlar klinik ortama hazır olma algılarının zayıf olduğunu gösterirken; %25-49.9, %50-74.9 ve %75'ten fazla puanlar sırasıyla klinik ortama hazır olma algılarının orta, iyi ve mükemmel olduğunu ifade etmektedir (Shahsavari vd., 2020).

$$0-100 \text{ ölçeğindeki puanlar} = \frac{(\text{Elde edilen ham puan}) - (\text{Mümkün olan en düşük ham puan})}{(\text{Mümkün olan en yüksek ham puan}) - (\text{Mümkün olan en düşük ham puan})}$$

Dil Geçerliği

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin dil geçerliği için orijinal ölçeklerdeki İngilizce maddeler üç dil uzmanı tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiş, ardından dil uzmanları tarafından bu Türkçe çeviriler ortaklaştırılmıştır. Ortaklaştırılan Türkçe metin farklı üç uzman tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçe'den İngilizce'ye geri çevrilmiştir ve bu İngilizce çeviriler dil uzmanları tarafından incelenip en uygun olan İngilizce çeviri metin oluşturulmuştur. Son olarak dil uzmanları

tarafından iki dil arasındaki uyuma karar verilmiş ve ölçeğin Türkçe versiyonu oluşturulmuştur. Ölçeği geliştiren araştırmacılarla ölçeğin son hali paylaşılmış ve onayları alınmıştır.

Kapsam Geçerliği

Ölçeğin dil geçerliği sağlandıktan sonra, kapsam geçerliği için hemşirelik alanında uzman 12 öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Kapsam geçerliğinin sağlanmasında Lawshe (1975) tekniği kullanılmıştır (Ayre ve Scally, 2014). Ölçek maddelerinin anlaşılabilirlik, dil uygunluk, bilimsel uygunluk ve kültürel uygunluk açısından değerlendirmeleri için ölçeğin Türkçe formu e-posta yolu ile uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanlardan ölçekteki her bir maddeyi değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan gelen cevaplar doğrultusunda maddelerin Kapsam Geçerlilik Oranları (KGO) hesaplanmıştır.

Pilot Uygulama

Dil geçerliği ve kapsam geçerliği yapıldıktan sonra Türkçe formdaki maddelerin öğrenciler tarafından anlaşılabilir olup olmadığını belirlemek için, örnekleme dahil olmayan 35 son sınıf hemşirelik öğrencisi ile pilot çalışma yapılmıştır. Katılımcılardan her bir maddenin anlaşılıp anlaşılmadığı konusunda görüşleri alınmış ve anlaşılmayan herhangi bir madde olmadığı belirlenmiştir.

Uygulama

Aralık 2020-Mayıs 2021 tarihlerinde son sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde pandemi ile ilgili mevcut durum nedeniyle veri toplama formları öğrencilere Google Form üzerinden ulaştırılmış ve gönüllülük olur sekmesi zorunlu kılınmıştır. Veriler toplandıktan iki hafta sonra 35 öğrenciye ölçek tekrar (test tekrar test) uygulanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS Statistics 25 (IBM Corp., Armonk, New York, USA) ve AMOS 26 istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler olarak birim sayısı (n), yüzde (%) verilmiştir. Kapsam geçerliği için Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) ve Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGI) hesaplanmıştır. Ölçek güvenilirliği; Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı, Guttman Split-Half Coefficient, Hotelling's T-Squared Testi ve Intraclass Correlation Coefficient (ICC) ile, ölçeğin ve alt boyutlarının zamana göre değişmezliği Paired-Samples t test ile, ölçeğin yapı geçerliği ise Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile değerlendirilmiştir. Çalışmada geçerliliğin belirlenmesi için yapı geçerliliği ile birleşim geçerliliği (açıklanan ortalama varyans-AVE değeri, bileşik/kompozit güvenilirlik değeri-CR) ve ayrışım geçerliliği kullanılmıştır. Birleşim geçerliliğinin değerlendirilmesi için hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması için öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacıdan gerekli izin, etik kuruldan onay (24.11.2020/199) ve kurum izni alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin bilgilendirilmiş gönüllü oluru alınmıştır. Araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %98.4'ünün 20-25 yaş arasında, %85.3'ünün kadın, %9.4'ünün çekirdek aile yapısına sahip olduğu ve %74.9'unun gelirini giderine denk olarak algıladığı belirlenmiştir.

Dil ve Kapsam Geçerliği

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin dil geçerliği sağlandıktan sonra, kapsam geçerliği için uzmanlardan gelen cevaplar doğrultusunda maddelerin Kapsam Geçerlilik Oranları (KGO) hesaplanmıştır. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin tüm maddeleri için KGO değerleri .66-.99 arasında bulunmuştur. Ölçeğin toplam Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGI) değeri .81 olarak belirlenmiştir.

Yapı Geçerliği

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda, ölçeğin faktör yüklerinin birinci alt boyutta .20-.82, ikinci alt boyutta .25-.77, üçüncü alt boyutta .37-.82 ve dördüncü alt boyutta .56-.88 arasında değiştiği belirlenmiştir (Şekil 1). DFA analizi sonucunda uyum indeksleri $\chi^2/Sd:3.00$, $RMSEA:.08$, $GFI:.95$, $CFI:.93$, $NFI:.925$ ve $AGFI:.90$ olarak saptanmıştır (Tablo 1). Ölçeğin dört alt boyutuna ilişkin AVE değerlerinin 0.62 ve üzeri değer aldığı ve CR değerlerinin 0.89 ve üzeri değer aldığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Uyum İndeksleri

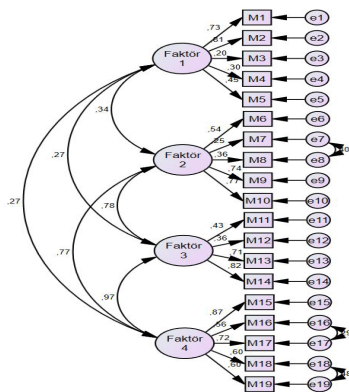
İndeks	Değer	Mükemmel Uyum	İyi Uyum	Sonuç
χ^2/Sd	3.00	0-3	3-5	Mükemmel uyum
RMSEA	.08	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .10$	İyi uyum
CFI	.93	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	İyi uyum
NFI	.92	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	İyi uyum
GFI	.95	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	İyi uyum
AGFI	.91	$.95 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	İyi uyum

(RMSEA: Tahmini ortalama karekök hatası, CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi, NFI: Normlu uyum indeksi, GFI: Uyum iyiliği indeksi, AGFI: Düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi)

Tablo 2. Birleşim ve Ayrışım Geçerlik Göstergeleri

Faktörler	CR	AVE	Klinik Yeterlilik	Kanıtı Dayalı Uygulama	Çerçeve Odaklı Performans	Hasta Merkezli Bakım
Klinik Yeterlilik	0.90	0.62	(0.72)			
Kanıtı Dayalı Uygulama	0.92	0.66	0.661	(0.85)		
Çerçeve Odaklı Performans	0.91	0.71	0.608	0.648	(0.88)	
Hasta Merkezli Bakım	0.89	0.63	0.508	0.589	0.696	(0.71)

(CR: Composite Reliability, AVE: Average Variance Extracted, * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, Tabloda parantez içerisinde gösterilen değerler, ölçek için hesaplanan AVE'nin karekök değeri)

Şekil 1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

İç Tutarlılık Analizleri

Çalışmada, madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30'dan büyük olduğu bulunmuştur. Ölçeğin toplam ve dört alt boyutları cronbach's alfa değerlerinin .60'dan büyük olduğu saptanmıştır (Tablo 3 ve 4). Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için ayrıca Spearman-Brown ve Guttman Split-Half güvenilirlik katsayılarına bakılmış, katsayıların .70'den büyük olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Madde Analizi ve Cronbach's Alfa Değerleri

Alt boyut	Madde	Cronbach's Alfa	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alfa
Klinik Yeterlilik	M1	.60	.33	.88
	M2		.31	.88
	M3		.41	.88
	M4		.34	.88
	M5		.41	.88
Kanıt Dayalı Uygulama	M6	.68	.50	.88
	M7		.30	.88
	M8		.36	.88
	M9		.61	.87
	M10		.63	.87
Çerçeve Odaklı Performans	M11	.68	.45	.88
	M12		.37	.88
	M13		.64	.87
	M14		.67	.87
Hasta Merkezli Bakım	M15	.83	.72	.87
	M16		.51	.87
	M17		.61	.87
	M18		.58	.87
	M19		.58	.87

Tablo 4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Güvenirlik Sonuçları

Cronbach's Alfa			.88	
Guttman Split-Half Coefficient			.75	
Spearman-Brown Coefficient			.77	
			<i>F</i>	<i>p</i>
Tukey Toplanabilirlik Testi			17.08	< .001
Hotelling's T-Squared Testi			6.49	< .001
			<i>r</i>	<i>p</i>
Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı			.88	< .001
	Test	Tekrar Test	<i>t</i> *	<i>p</i>
	<i>x ± Sd</i>	<i>x ± Sd</i>		
Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği	58.10 ± 13.34	59.08 ± 13.58	-.60	.549

Test-tekrar test uygulamasının ilk uygulamadan en fazla dört hafta sonra ve en az 30 kişi ile yapılması önerilmektedir (DeVellis, 2017). Bu çalışmada, tekrar test uygulaması, ilk uygulamadan iki hafta sonra 35 öğrenci ile yapılmıştır. Analiz sonucunda test ile tekrar test arasında fark bulunmadığı saptanmıştır ($p > .05$). Çalışmada ölçeğin sınıf içi korelasyon katsayısının .88 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin

toplanabilir olup olmadığı Tukey toplanabilirlik testi ile değerlendirilmiş olup, Tukey toplanabilirlik testi sonucunda $F = 17.08$ $p < .001$ olarak saptanmıştır. Hotelling T-kare değeri ise $F = 6.49$ ve $p < .001$ olarak saptanmıştır (Tablo 4).

TARTIŞMA

Geçerlik Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Farklı dil ve kültürde geliştirilen bir veri toplama aracı olan ölçeklerin, başka bir kültür ve dilde kullanılabilmesi için uyarlama çalışmalarının yapılarak geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi gerekmektedir (Esin, 2015; Karaçam, 2019). Geçerlik, ölçüm aracının ölçülmek istenen özelliğe uygun olması ve bu özelliği ölçme derecesidir (Şencan, 2005). Ölçüm aracının geçerliğini sınamak için birçok yöntem kullanılabilir (Esin, 2015; Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu çalışmada ise dil geçerliği, kapsam geçerliği, yapı geçerliği gibi yöntemler kullanılarak Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin geçerliği test edilmiştir.

Kültürlerarası ölçek uyarlama çalışmasında Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin dil geçerliğinin sağlanması amacıyla geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Geri çeviri yönteminde birbirinden bağımsız alanında uzman en az iki çevirmen olmalıdır ve birinci çevirmen ölçeği orijinal dilden hedef dile, ikinci çevirmen ise hedef dilden tekrar orijinal dile çevirmelidir (Esin, 2015). Bu doğrultuda geri çeviri yöntemi ile Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin dil geçerliği ölçütü sağlanmıştır. Ölçeğin dil geçerliği sağlandıktan sonra ölçeğin ve her bir ölçek maddesinin ölçülmek istenen kavramı ölçüp ölçmediğini değerlendirmek amacıyla kapsam/içerik geçerliğinin de test edilmesi gerekmektedir (Esin, 2015). Kapsam geçerliği için uzman sayısının 5-40 arasında olması önerilmektedir (Ayre ve Scally, 2014). Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin kapsam geçerliği için alanında uzman 12 araştırmacının görüşüne

sunulmuştur. *KGO* minimum değerleri uzman sayısına göre değişmekle birlikte 12 uzman sayısı için minimum *KGO* değerinin .66'dan yüksek olması beklenmektedir ve ölçek toplam *KGI* değerinin *KGO* değerlerinden büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Ayre ve Scally, 2014). Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin tüm maddeleri için *KGO* değerleri .66-.99 arasında ve ölçeğin toplam *KGI* değeri .81 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin kapsam geçerliğinin sağlandığı söylenebilir.

Ölçeklerin dil ve kapsam geçerlikleri sağlandıktan sonra bir odak grupta ya da küçük bir grupta ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği, ölçeğin uzunluğu, kolay okunma ve doldurulma durumuna yönelik ön uygulama yapılması önerilmektedir (Çapık vd., 2018; Şencan, 2005). Bu çalışmada ölçeklerin yüzey geçerliği için örnekleme dahil olmayan araştırma evrenini temsil eden 35 kişiye pilot uygulama yapılarak görüşleri alınmıştır ve maddelerin anlaşılır olduğu doğrultusunda geri dönüş bildirmeleri sonucu ölçeklerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sonuç olarak ölçeğin kapsam ve yüzey geçerliği ölçütü sağlanmıştır.

Yapı geçerliği, doğrudan ölçülemeyen bir özelliği ölçen testin ölçme derecesidir (Alpar, 2018). Bu çalışmada ölçeklerin faktöriyel yapısını ortaya koymak için yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri olan faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analiziyle madde ve alt boyutları belirlenerek verilerin yapısına uygun bir model oluşturulur, doğrulayıcı faktör analiziyle de oluşturulan bu modelin doğruluğu test edilmektedir (Alpar, 2018; Esin, 2015; Çapık vd., 2018).

Ölçek uyarlama çalışmalarında, özgün ölçek ile

uyarlanan ölçeğin faktör yapısını karşılaştırmak için doğrulayıcı faktör analizinin (*DFA*) yapılması önerilmektedir. *DFA* sonucunda tüm alt boyutlardaki faktör yüklerinin .20'nin üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir (Eser ve Güzeller, 2017; Field, 2018; Özdamar, 2017). Yapılan *DFA* analizi sonucunda; alt boyutunun faktör yüklerinin ölçeğin klinik yeterlilik boyutu için .20-.82; kanıta dayalı uygulama boyutu için .25-.77; çerçeve odaklı performans boyutu için .37-.82 ve hasta merkezli bakım boyutu için .56-.87 arasında değiştiği belirlenmiştir (Şekil 1).

Model uyum indekslerinden *CFI*, *NFI*, *TLI* ve *GFI*'nin .90 ve üzerinde olması, *AGFI* indeksinin .85 ve üzerinde olması, *RMSEA* indeksinin .10 ve altında olması ve χ^2/Sd indeksinin 3'ün altında olması gerektiği belirtilmektedir (Eser ve Güzeller, 2017; Field, 2018; Özdamar, 2017). *DFA* analizi sonucunda uyum indeksleri χ^2/Sd ; 3.00, *RMSEA*; .08, *GFI*; .95, *CFI*; .93, *NFI*; .92 ve *AGFI*; .90 olarak saptanmıştır (Tablo 1). *DFA* sonuçları, elde edilen verilerin modelle uyum içinde olduğunu, dört faktörlü analiz çalışmasını doğruladığını, alt boyutların ölçekle ilişkilendirilebileceğini, alt boyuttaki her maddenin kendi faktörünü yeterli olarak açıklayabildiğini göstermiştir. Ölçeğin birleşim geçerliliğinin değerlendirilmesi için AVE ve CR değerleri hesaplanmıştır. AVE'nin .50 ve üzeri değer alması yeterli yakınsama seviyesi olarak kabul edilmekte ve geçerliliğin sağlandığını göstermektedir. Bununla birlikte birleşim geçerliliğinin sağlanabilmesi için bileşik güvenilirlik değeri (CR).70'in üzerinde olmalıdır. Çalışmada tüm alt boyutlar için AVE değerinin .62 ve üzerinde, CR değerinin tüm alt boyutlar için .89 ve üzerinde bulunduğu belirlenmiştir. Böylelikle ölçeğin yapısal geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir. Ayrışım geçerliliği, diğer yapıların ortaya koyamadığı olguları yansıtan benzersiz bir yapıyı tanımlamakta ve

bir yapının diğer yapılardan gerçekten farklı olma durumunu göstermektedir (Hair vd., 2016). Ayrışım geçerliliğinin sağlanması için AVE karekök değerinin diğer faktörlerle arasındaki korelasyon değerlerinden büyük olması gerekmektedir (Büyükyılmaz ve Fidan, 2017). Çalışmada ayrışım geçerliliği sağlanmış olup (Tablo 2), bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin yapısal geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir.

Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Güvenirlilik, bir ölçüm aracının yinelemeli ölçümlerde benzer sonucu verme yeteneğinin, zamana göre değişmezliğinin ölçüsüdür (Alpar, 2018; Esin, 2015). Bu çalışmada Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin güvenirliliğinin test edilmesi amacıyla test-tekrar test yöntemi kullanılmış ve iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır.

Test-tekrar test yöntemi, ölçme aracının aynı gruba en az iki, en çok dört hafta sonra tekrarlı uygulanması ve bu iki uygulama arasındaki farkın belirlenmesidir. Testin en az 30 kişiyle yapılması önerilmektedir (DeVellis, 2017). Bu çalışmada, tekrar test uygulaması ilk uygulamadan iki hafta sonra 35 öğrenci ile yapılmıştır. Analiz sonucunda test ile tekrar test arasında anlamlı bir fark olmadığı ve ölçeğin zamana göre değişmezlik güvenirliliğinin yüksek olduğu saptanmıştır ($p > .05$). Ölçek güvenirliliğini belirlemede kullanılan diğer bir yöntem olan sınıf içi korelasyon katsayısının .88 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Bu çalışmada elde ettiğimiz sınıf içi korelasyon katsayısı, Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin tekrarlanan ölçümlerde tutarlı bir yapıda olduğunu göstermektedir.

İç tutarlılık, ölçek veya test maddelerinin birbirleriyle ilişkili olarak belirli bir kavramsal yapıyı ölçebilmesidir (Esin, 2015; Şencan,

2005). Bu çalışmada cronbach's alfa katsayısı, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları ve Spearman-Brown ve Guttman Split-Half güvenilirlik katsayı değerleri hesaplanmış ve ölçeğin toplam cronbach's alfa değerinin .88 ve dört alt boyutları cronbach's alfa değerleri .60'dan büyük olduğu saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için ayrıca Spearman-Brown ve Guttman Split-Half güvenilirlik katsayılarına bakılmış, katsayıların .70'den büyük olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Elde edilen sonuçlar ölçeğin bütün olarak yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Madde-toplam puan korelasyon analizi, ölçek maddelerinden alınan puanlar ile ölçek toplam puanı arasındaki ilişki durumunu göstermektedir. Ölçekteki maddelerin ölçülmek istenen niteliği ölçüp ölçmediğinin bir kanıtıdır (Alpar, 2018; DeVellis, 2017). Çalışmada, madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30'dan büyük olduğu bulunmuştur (Tablo 3). Bu sonuçlara göre ölçeğin tüm maddelerinin toplam puan ile yüksek düzeyde korelasyon gösterdiği, ölçmek istenen niteliği yeterli düzeyde ölçtüğü, ölçek ve alt boyutların madde güvenilirliğinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Kısıtlılıklar/Sınırlılıklar

Araştırma belli bir sosyodemografik bölgede ve sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümünde yapılmıştır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı süreçte COVID-19 pandemisi nedeniyle Hibrit Eğitim Modeli uygulanmış olması araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır.

SONUÇLARIN UYGULAMADA KULLANIMI

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamak, geçerlik ve güvenilirliğini incelemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda, Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin Türk kültürü için geçerli ve güvenilir

bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Hazırlık Algısı Ölçeği'nin son sınıf hemşirelik öğrencilerinde algılanan mesleki hazırlık durumunu belirlemek için yapılacak yeni çalışmalarda değerlendirme aracı olarak kullanılması önerilebilir.

Bilgilendirme

Çıkar çatışması yoktur. Araştırma için herhangi bir fon desteği alınmamış olup, çalışma metodolojik tipte araştırma türündedir. Yazarların katkı oranı beyanı: araştırma dizaynı (ÖB, FS, FE), veri toplama (ÖB, FS), veri analizi (ÖB, FE), literatür taraması (ÖB, FS), makale yazımı ve eleştirel inceleme (ÖB, FS, FE). Araştırma için etik kuruldan onay (24.11.2020/199) ve kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Algozo, M., Peters, K., Ramjan, L., East, L. (2016). Adaptation and validation of a survey instrument measuring perceived preparedness of nursing graduates. *J Nurs Res.*, 23(6), 37-41.
- Alpar, R. (2018). Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik - Güvenirlik. 5. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ayre, C., Scally, A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: Revisiting the original methods of calculation. *Meas Eval Couns Dev.*, 47(1), 79-86.
- Büyükyılmaz, O., Fidan, Y. (2017). Algılanan örgütsel desteğin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisinde örgütsel güvenin aracılık rolü. *Business and Management Studies: An International Journal*, 5(3), 500-524.
- Cantlay, A., Salamanca, J., Golaw, C., Wolf, D., Maas, C., Nicholson, P. (2017). Self-perception of readiness for clinical practice: A survey of accelerated masters program graduate registered nurses. *Nurse Educ Pract.*, 24, 34-42.

- Çapık, C., Gözüm, S., Aksayan, S. (2018). Kültürlerarası ölçek uyarlama aşamaları, dil ve kültür uyarlaması: Güncellenmiş rehber. *Florence Nightingale J Nurs.*, 26, 199-210.
- Çevik, K., Khorshid, L. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranış uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. *EGEHFD*, 28(2), 23-30.
- Çınar, F. İ., Özen, N., Yüksel, Ç. (2019). Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin öğrencilikten hemşirelik rolüne geçiş ile ilgili algıları ile özgüvenleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 1(1), 17-26.
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale Development*. 4th ed. USA: Sage Publications, 2017.
- Doody, O., Tuohy, D., Deasy, C. (2012). Final-year student nurses' perceptions of role transition. *Br J Nurs.*, 21, 684-688.
- Elmalı, H. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi. *JAREN*, 6(1), 125-131.
- Eser, M. T., Güzeller, C. O. (2017). Açımlayıcı Ve Doğrulayıcı Faktör Analizi İle Yapısal Eşitlik Modeli Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Esin, N. (2015). Veri toplama yöntem ve araçları & Veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliği. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin N, editörler. *Hemşirelikte Araştırma: Süreç, Uygulama Ve Kritik*. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 193-233.
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. 5th ed. India: Sage Publications.
- Güner, P. (2015). Preparedness of final-year Turkish nursing students for work as a professional nurse. *J Clin Nurs.*, 2, 844-854.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2016). *Multivariate Data Analysis (7th Edition)*. USA: Prentice Hall.
- Heslop, L., McIntyre, M., Ives, G. (2001). Undergraduate student nurses' expectations and their self-reported preparedness for the graduate year role. *J Adv Nurs*, 36, 626-634.
- İnce, S., Khorshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 163-171.
- Karaçam, Z. (2019). Ölçme araçlarının Türkçe'ye uyarlanması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 28-37.
- Karagözoğlu, Ş. (2005). Bilimsel bir disiplin olarak hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 9(1), 6-14.
- Karakoç, F. Y., Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Öner, A. H. (2016). Socialization process and development of professional identity in nursing education. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 55-62.
- Özdamar, K. (2017). Ölçek Ve Test Geliştirme-Yapısal Eşitlik Modellemesi. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ., Kaplan, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(2), 104-112.
- Scully, N. J. (2015). Leadership in nursing: The importance of recognising inherent values and attributes to secure a positive future for the profession. *Collegian*, 22(4), 439-444.
- Shahsavari, H., Bakhshi, F., Khosravi, A., Najafi, Z., Ghorbani, A. (2020). Perceived professional preparedness of senior nursing students' questionnaire: Development and psychometric evaluation. *Nurse Educ Today*, 93, 104533.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal Ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik Ve Geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanaka, M., Taketomi, K., Yonemitsu, Y., Kawamoto, R. (2017). The current status of nursing professionalism among nursing faculty in Japan. *J Nurs Res.*, 25(1), 7-12.

- Taslak, S., Işıkay, Ç. (2015). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitim algıları ile kaygı ve umutsuzluk düzeylerine yönelik bir araştırma: Sağlık yüksekokulu örneği. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 108-115.
- Temel, M., Çelikkalp, Ü., Bilgiç, Ş., Varol Saraçoğlu, G. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrasına yönelik mesleki kaygıları ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1), 23-34.
- Thrysoe, L., Hounsgaard, L., Bonderup, D. N., Wagner, L. (2011). Expectations of becoming a nurse and experiences on being a nurse. *Nord J Nurs Res.*, 31(3), 15-19.
- Usher, K., Mills, J., West, C., Park, T., Woods, C. (2015). Preregistration student nurses' self-reported preparedness for practice before and after the introduction of a capstone subject. *J Clin Nurs.*, 24(21-22), 3245-3254.
- Yılmaz, D., Polatdemir, E. (2020). Hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin profesyonel davranışlarının incelenmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 281-288.
- Zamanzadeh, V., Jasemi, M., Valizadeh, L., Keogh, B., Taleghani, F. (2015). Lack of Preparation: Iranian Nurses' experiences during transition from college to clinical practice. *J Prof Nurs.*, 31(4), 365-373.